

INF1000 (Uke 4)

Mer om forgreninger, While-løkker

Grunnkurs i programmering

Institutt for Informatikk

Universitet i Oslo

Are Magnus Bruaset og Arild Waaler

I dag

- Repetisjon
 - easyIO
 - Enkle if-setninger
- Mer om forgrening
- While-løkker

05-02-2007

2

Tre måter å lese fra terminal

- Først: importere easyIO og åpne forbindelse til tastaturet
- Les item for item:
 - For å lese et heltall: `inInt()`
 - For å lese et desimaltall: `inDouble()`
 - For å lese ett ord: `inWord()`
 - For å lese alle ord: `inWord("\n")`

05-02-2007

3

Tre måter å lese fra terminal

- Les linje for linje:
 - For å lese resten av linja: `inLine()`
- Les tegn for tegn:
 - For å lese neste tegn (også hvite tegn): `inChar()`

05-02-2007

4

Heltallsdivisjon

- Java konverterer ikke fra heltall til desimaltall når to heltall adderes, subtraheres, multipliseres eller divideres:

- 234 + 63 : heltall (int)
- 235 - 23 : heltall (int)
- 631 * 367 : heltall (int)
- 7 / 2 : heltall (int)

05-02-2007

5

Heltallsdivisjon

- Legg spesielt merke heltallsdivisjonen:

Når to heltall divideres på hverandre i Java blir resultatet et heltall, selv om vanlige divisjonsregler tilsier noe annet. Dette kalles heltallsdivisjon, og resultatet er det samme som om vi fulgte vanlige divisjonsregler og så avrundet nedover til nærmeste heltall. Dvs $(7/2) = = (\text{int}) (7.0/2.0) = = 3$.

05-02-2007

6

Oppgave

- Avgjør i hvert tilfelle hvilken datatype resultatet har:

Uttrykk

2 + 6 * 3

14.2 + 6

3/2 + 4

"Vekt: " + 25 + " kg"

"" + 17.4

Math.ceil(5.3) + (int) 3.25

Datatype

int

double

int

String

String

double

05-02-2007

7

Repetisjon: If-setninger

- If-setninger uten else-gren:

```
if (logisk uttrykk){  
    /* Her kommer de instruksjonene  
       som skal utføres når det logiske  
       uttrykket er sant (true) */  
}
```

05-02-2007

8

Repetisjon: If-setninger

- If-setninger med else-gren:

```
if (logisk uttrykk){
    /* Her kommer de instruksjonene
       som skal utføres når det
       logiske uttrykket er sant (true) */
} else {
    /* Her kommer de instruksjonene
       som skal utføres når det
       logiske uttrykket er usant (false) */
}
```

05-02-2007

9

If-setninger kan settes sammen

- Sammensetning av flere if-setninger:

```
if (x < 0) {
    System.out.print("Tallet er negativt");
} else if (x == 0) {
    System.out.print("Tallet er null");
} else {
    System.out.print("Tallet er positivt");
}
```

05-02-2007

10

Eksempel: Adgang til studier

- Problem:

For å få adgang til universitetet i Ruritania må man oppfylle begge disse kravene:

alder \geq 18

karaktersnitt $>$ 4.8

Lag et program som, gitt en persons alder og karaktersnitt, skriver ut på skjerm om personen får adgang til universitetet eller ikke.

05-02-2007

11

Løsnings-skisse

```
import easyIO.*;

class AdgangTilUniversitetet {
    public static void main (String [] args) {
        <deklarasjoner>

        <les alder og karaktersnitt fra terminal>

        <avgjør om personen kan få adgang og
        skri
    }
}
```

Ting vi må ta stilling til:

- Hvilke variable trenger vi? Hva slags type skal de ha?
- Hvordan avgjør vi om personen skal få adgang eller ikke?
- Hvordan skal utskriften se ut?

05-02-2007

12

Løsning


```
import easyIO.*;

class AdgangTilUniversitetet {
    public static void main (String [] args) {

    }
}
```

05-02-2007

13

```
import easyIO.*;

class AdgangTilUniversitetet {
    public static void main (String [] args) {

        int    alder;
        double karSnitt;

        Out skjerm = new Out();
        In  tast  = new In ();

        skjerm.out("Alder: ");          alder  = tast.inInt();
        skjerm.out("Karaktersnitt: ");  karSnitt = tast.inDouble();

        if (alder >= 18) {
            if (karSnitt > 4.8)
                skjerm.outln("Personen kan tas opp");
            else
                skjerm.outln("Personen kan ikke tas opp");
        } else
            skjerm.outln("Personen kan ikke tas opp");
    }
}
```

Oppgave

- Hva blir skrevet ut av dette programmet ?
(les programmet nøye)

```
class IfTest {
    public static void main (String [] args) {
        String s = "Petter";

        if (s.equals("Jens"));
        {
            System.out.println("Ordet var " + s);
        }
    }
}
```

05-02-2007

15

Oppgave 2

Svar:
sjau Uke4/IfTest2>java IfTest2
B

Hva blir skrevet
ut av dette
programmet?

```
class IfTest2 {
    public static void main (String [] args) {
        double x = -0.5;
        double y = 0.5;

        if (Math.ceil(x) == Math.ceil(y)) {
            System.out.println("A");
        }
        if ((int) x == (int) y) {
            System.out.println("B");
        }
        if (x < y) {
            if (x < 0) {
                if (y < 0) {
                    System.out.println("C");
                }
            }
        } else {
            System.out.println("D");
        }
    }
}
```


05-02-2007

16

Alternativ til if-else: switch

- En sammensetning av flere if-setninger kan i noen tilfeller erstattes med en switch-setning:

```
switch (uttrykk) {
  case verdi1:
    <instruksjoner>
    break;
  ...
  case verdiN:
    <instruksjoner>
    break;
  default:
    <instruksjoner>
}
```

Et uttrykk som gir en verdi som er av en av typene char eller int (evt. byte eller short)

05-02-2007

17

Break

- Nøkkelordet **break** avbryter utførelsen av switch-setningen
- Når **break** mangler, fortsetter utførelsen på neste linje (det er sjelden ønskelig)

05-02-2007

18

Eksempel


```
class BrukAvSwitch {
  public static void main (String [] args) {
    char c = 'x';

    switch(c) {
      case 'a':
        System.out.println("Tegnet var en a");
        break;
      case 'b':
        System.out.println("Tegnet var en b");
        break;
      default :
        System.out.println("Tegnet var ikke a eller b");
    }
  }
}
```

05-02-2007

19

Oppgave

- Hva blir skrevet ut av dette programmet?

```
class Divisjon {
  public static void main (String [] args) {
    if (1/2 > 0) {
      System.out.println("A");
    } else {
      System.out.println("B");
    }
  }
}
```

05-02-2007

20

Blokker

- En blokk er en samling instruksjoner omgitt av krøllparenteser:

```
{
  instruksjon 1;
  instruksjon 2;
  ....
  instruksjon n;
}
```
- Alle steder i et Java-program hvor det kan stå en instruksjon, kan vi om ønskelig i stedet sette en blokk

Eksempel

```
class Blokker {
    public static void main (String [] args) {
        double x = -10.2;
        double absx;

        if (x < 0) {
            absx = -x;
            System.out.println("Absoluttverdien er: " + absx);
        } else {
            absx = x;
            System.out.println("Absoluttverdien er: " + absx);
        }
    }
}
```

her er en blokk {

her er en blokk {

Deklarasjoner inne i blokker

- Vi har lov til å deklare variable inne i en blokk, forutsatt at de ikke allerede er deklartert utenfor blokken
- Eksempel:

```
double x = 0.3;
if (x < 0) {
    double y; // y er deklartert inne i en blokk
    y = -x;
}
```

Deklarasjoner inne i blokker

- En variabel deklartert inne i en blokk (f.eks. y ovenfor) slutter å eksistere når blokken er utført
- Derfor er dette ulovlig:

```
double x = 0.3;
if (x < 0) {
    double y;
    y = -x;
}
x = y; // Ulovlig, siden y ikke eksisterer her
```

While-setninger

- Vi kan få utført en instruksjon (eller en blokk) mange ganger ved hjelp av en while-setning (også kalt while-løkke):

```
while (logisk uttrykk) {  
    setning 1;  
    setning 2;  
    .....  
    setning n;  
}
```

05-02-2007

25

While-setninger

- Virkemåte:
 - Det logiske uttrykket regnes ut
 - Hvis uttrykket er sant (true), utføres setning 1,2,...,n, og deretter går vi til punkt 1 ovenfor (NB: det logiske uttrykket kan da ha skiftet verdi!)
 - Hvis uttrykket er usant (false), avsluttes while-setningen

05-02-2007

26

Eksempel på while-setning

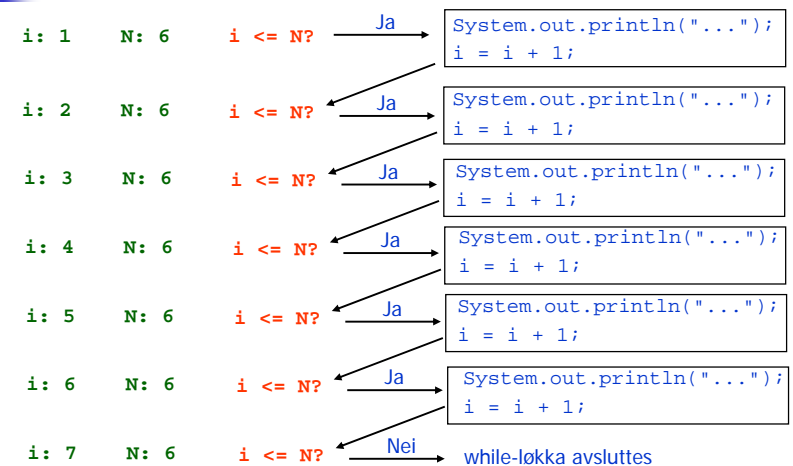


```
class SkrivLinjer {  
    public static void main (String [] args) {  
        int N = 6;  
        int i = 1;  
  
        while (i <= N) {  
            System.out.println("Jeg må lese til eksamen");  
            i = i + 1;  
        }  
  
        System.out.println("Nå er while-løkka ferdig");  
    }  
}
```

05-02-2007

27

Hva skjer når while-setningen utføres?

05-02-2007

28

Kompilering og kjøring

```
> javac SkrivLinjer.java
> java SkrivLinjer
Jeg må lese til eksamen
Jeg må lese til eksamen
Jeg må lese til eksamen
Jeg må lese til eksamen
Jeg må lese til eksamen
Jeg må lese til eksamen
Nå er while-løkke ferdig
```

05-02-2007

29

Evig løkke

Dersom testen i while-løkke aldri blir usann (false), vil utførelsen av while-løkke aldri stoppe. Dette kalles en evig løkke

```
class EvigLokke1 {
    public static void main (String [] args) {
        while (true) {
            System.out.println("INF 1000");
        }
    }
}
```

```
class EvigLokke2 {
    public static void main (String [] args) {
        int i = 1, j = 2;
        while (i < j) {
            System.out.println("Nå er i < j");
        }
    }
}
```

05-02-2007

30

Kompilering og kjøring

```
> javac
EvigLokke1.java
> java
EvigLokke1
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
INF 1000
...
...
...
(osv)
```

```
> javac
EvigLokke2.java
> java
EvigLokke2
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
Nå er i < j
...
...
...
(osv)
```

05-02-2007

31

Oppgave

- Hva blir utskriften fra dette programmet?

```
class LokkeTest {
    public static void main (String [] args) {
        int i = 3;

        while (i > 0) {
            System.out.print("Nå er i = ");
            System.out.println(i);
            i = i - 1;
        }
    }
}
```

05-02-2007

32

Oppgave 2

- Hva blir utskriften fra dette programmet?

```
class LokkeTest2 {
    public static void main (String [] args) {
        int i = 1;

        while (i < 4) {
            System.out.print("Nå er i = ");
            System.out.println(i);
            i = i + 1;
        }
    }
}
```

05-02-2007

33

Eksempel: Gangetabell

- Problem:

Lag et program som bruker en while-løkke til å beregne "tregangen" og lage en slik utskrift på skjermen:

```
1 * 3 = 3
2 * 3 = 6
3 * 3 = 9
4 * 3 = 12
5 * 3 = 15
6 * 3 = 18
7 * 3 = 21
8 * 3 = 24
9 * 3 = 27
10 * 3 = 30
```

05-02-2007

34

Løsnings-skisse

```
class TreGangen {
    public static void main (String[] args) {

        <deklarasjoner>

        <initialisering av variable>

        <while-løkke, hvor hvert gjennomløp
        regner ut og skriver ut en ny linje
        på skjermen>

    }
}
```

05-02-2007

35

While-løkka

```
while (ikke ferdig) {
    <finn svaret på neste regnestykke>
    <skriv ut svaret>
}
```

For å finne svaret på neste regnestykke, må vi holde rede på de to tallene som skal ganges sammen. Vi trenger bare en variabel for dette, siden annen faktor alltid er lik 3. Vi lager også en variabel for svaret:

```
int k, svar;
```

Vi initialiserer slik:

```
k = 1;
```

Dermed blir svaret på neste regnestykke:

```
svar = k * 3;
```

05-02-2007

36

while-løkka *forts.*

```
while (ikke ferdig) {  
    svar = k * 3;  
    System.out.print(k + " * 3 = " + svar);
```

Vi må i tillegg huske å endre verdien til *k* i slutten av hvert gjennomløp (ellers gjør vi samme regnestykke igjen og igjen):

```
k = k + 1;
```

Hvor lenge skal while-løkka løpe? Vi kan bruke denne testen:

```
k <= 10
```

Ferdig program

```
class TreGangen {  
    public static void main (String[] args) {  
        int k=1, svar;  
  
        while (k <= 10) {  
            svar = k * 3;  
            System.out.println(k + " * 3 = " + svar);  
            k = k + 1;  
        }  
    }  
}
```

Kompilering og test

```
> javac TreGangen.java  
> java TreGangen  
1 * 3 = 3  
2 * 3 = 6  
3 * 3 = 9  
4 * 3 = 12  
5 * 3 = 15  
6 * 3 = 18  
7 * 3 = 21  
8 * 3 = 24  
9 * 3 = 27  
10 * 3 = 30
```

Eksempel: stolpediagram

■ Problem:

Anta f.eks. at fire mobiltelefoner koster henholdsvis 600, 300, 900 og 1200 kroner. Det kan vi visualisere slik:

```
mobil 1: *****  
mobil 2: ***  
mobil 3: *****  
mobil 4: *****
```

Antall stjerner er i hvert tilfelle lik prisen / 100.

Vi skal lage et program som lager et slikt stolpediagram for to mobiltelefoner, gitt prisen på de to telefonene.

Hvilke data beskriver problemet?

- Input:
 - Prisen til de to telefonene (to desimaltall)
- Output:
 - Antall stjerner som skal skrives ut for hver av telefonene (to heltall)

05-02-2007

41

Fremgangsmåte

- Antall stjerner som skal skrives ut for hver telefon er prisen delt på 100. Vi må også avrunde til et heltall
Dette kan vi f.eks. gjøre slik:

```
antall1 = (int) (pris1 / 100);
antall2 = (int) (pris2 / 100);
```
- For å få skrevet ut riktig antall stjerner bruker vi en while-løkke:
 - Hvert gjennomløp av løkka skriver ut en enkelt stjerne
 - Vi teller opp antall gjennomløp av løkka (= antall stjerner) og stopper når antallet er det vi ønsker

05-02-2007

42

Løsnings-skisse

```
class Stolpediagram {
    public static void main (String[] args) {
        <deklarasjoner>

        <les inn pris1 og pris2 fra terminal>

        antall1 = (int) (pris1 / 100);
        <skriv ut "mobil 1: ">
        <skriv ut antall1 stjerner>

        antall2 = (int) (pris2 / 100);
        <skriv ut "mobil 2: ">
        <skriv ut antall2 stjerner>

    }
}
```

05-02-2007

43

Hvordan skrive ut antall1 stjerner?

Vi kan bruke en while-løkke:

```
int i = 0;
while (i < antall1) {
    System.out.print("*");
    i = i + 1;
}
```

En ting mangler: trenger et linjeskift etter at alle stjernene er skrevet ut (slik at neste stolpediagram kommer på ny linje). Vi kan gjøre dette slik (etter while-løkka):

```
System.out.println(""); // Denne lager linjeskift
```

05-02-2007

44

```

import easyIO.*;

class StolpeDiagram {
    public static void main (String[] args) {
        int antall1, antall2, i;
        In tastatur = new In();

        System.out.print("Pris på telefon 1: ");
        double pris1 = tastatur.inDouble();
        System.out.print("Pris på telefon 2: ");
        double pris2 = tastatur.inDouble();

        System.out.print("mobil 1: ");
        antall1 = (int) (pris1 / 100);
        i = 0;
        while (i < antall1) {
            System.out.print("*");
            i = i + 1;
        }
        System.out.println(""); // Start ny linje på skjermen

        System.out.print("mobil 2: ");
        antall2 = (int) (pris2 / 100);
        i = 0;
        while (i < antall2) {
            System.out.print("*");
            i = i + 1;
        }
        System.out.println(""); // Start ny linje på skjermen
    }
}

```


Kompilering og test

```

> javac Stolpediagram.java
> java Stolpediagram
Pris på telefon 1: 800
Pris på telefon 2: 1200
mobil 1: *****
mobil 2: *****

```

05-02-2007

46

Eksempel: Finne gjennomsnitt

■ Problem:

Lag et program som leser en rekke desimaltall fra terminal, helt til brukeren oppgir tallet 999 som betyr at innlesningen skal avsluttes.

Programmet skal deretter regne ut gjennomsnittet av de innleste verdiene og skrive ut svaret på skjermen.

05-02-2007

47

Løsnings-skisse

■ Framgangsmåte:

- Vi bruker inDouble() til å lese desimaltallene
- Vi lager en while-løkke for innlesningen, slik at innlesningen kan foretas så mange ganger det er ønsket
- Hver gang vi leser en ny lovlig verdi, adderer vi det til summen av de foregående verdiene. Vi holder også rede på hvor mange verdier som er innlest
- Testen i while-løkka sørger for stopp når siste innleste verdi er 999
- Etter while-løkka deler vi summen på antall innleste verdier, og skriver ut svaret på skjermen

05-02-2007

48

Ferdig program

```
import easyIO.*;

class FinnGjennomsnitt {
    public static void main (String[] args) {
        double x = 0, sum = 0;
        int antall = 0;
        In tast = new In();
        Out skjerm = new Out();

        while (x != 999) {
            skjerm.out("Oppgi et desimaltall (999 for å avslutte): ");
            x = tast.inDouble();
            if (x != 999) {
                sum = sum + x;
                antall = antall + 1;
            }
        }

        if (antall == 0) {
            skjerm.outln("Ingen verdier ble oppgitt!");
        } else {
            skjerm.out("Gjennomsnitt: ");
            skjerm.outln(sum/antall, 2);
        }
    }
}
```

While-løkka

```
sum = 0;
x = 0;

while (x != 999)
{
    <les x fra terminal>

    if (x != 999)
    {
        sum = sum + x;
        antall = antall + 1;
    }
}
```

Sett x lik en hvilken som helst verdi forskjellig fra 999

Så lenge vi ikke har lest stoppsignalet 999, fortsetter vi innlesningen

Vi oppdaterer variablene sum og antall

Når vi kommer hit, *kan* vi risikere at *ingen* verdier er lest (kun 999), så vi vet ikke om sum/antall er veldefinert

05-02-2007

49

Eksempel: Innlesning med sjekk

■ Problem:

Lag et program som leser et heltall mellom 1 og 100 fra terminal.

Hvis det innleste tallet ikke ligger i det lovlige intervallet, skal programmet be om nytt tall.

05-02-2007

51

Løsnings-skisse

■ Framgangsmåte:

- Vi bruker metoden `inInt()` til å lese heltallet fra terminal
- Vi legger selve innlesningen inni en while-løkke, slik at innlesningen om nødvendig kan utføres flere ganger
- Testen øverst i while-løkka må være true når vi første gang kommer til while-løkka, og vi må sørge for at verdien blir false straks vi har lest en lovlig verdi (slik at videre innlesning stopper)

05-02-2007

52

Programskisse

```
import easyIO.*;

class LesVerdi {
    public static void main (String[] args) {

        <deklarasjoner>

        boolean fortsett = true;

        while (fortsett)
        {
            <les inn heltall fra terminal>

            <sett fortsett lik false hvis lovlig verdi,
            og gi feilmelding hvis ulovlig verdi>
        }

        <skriv ut verdien>
    }
}
```

05-02-2007

53

Ferdig program


```
import easyIO.*;

class LesVerdi {
    public static void main (String[] args) {
        int verdi = 0;
        boolean fortsett = true;
        In tast = new In();

        while (fortsett)
        {
            System.out.print("Oppgi verdi (1,2,...,100): ");
            verdi = tast.inInt();

            if (verdi >= 1 && verdi <= 100)
            {
                fortsett = false;
            }
            else
            {
                System.out.println("Ulovlig verdi! Prøv igjen!");
            }
        }

        System.out.println("Du oppga verdien " + verdi);
    }
}
```

05-02-2007

54